

Мадай К.С.
*студентка 1-го курсу магістратури
факультету прокуратури та слідства (кримінальної юстиції)
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТУРИ В НІМЕЧЧИНІ

З точки зору трансформаційних змін, які сьогодні відбуваються в українському суспільстві, необхідним є розширення зв'язків між Україною та європейськими країнами в політичній, правовій, економічній та науково-технічній сферах. Німеччина є одним їх перспективних партнерів України в період євроінтеграції. Актуальним вважається проведення аналізу організації та діяльності адвокатури Німеччини, адже вона є одним із основних елементів, які слугують забезпеченням режиму правової держави. Дослідження моделі німецької адвокатури дозволить визначити риси, які доцільно запозичити для організації адвокатської діяльності в Україні [1, с. 527-528].

Стратегією реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на, 2015-2020 р. передбачена необхідність комплексної побудови інституційних спроможностей адвокатури України, гармонізація законодавства, що регулює діяльність цього правозахисного інституту, до європейських стандартів. За таких умов дослідження організаційних форми діяльності адвокатури у європейських країнах, у тому числі країнах членах ЄС, є актуальним саме в контексті відповідності національного законодавства європейським стандартам [2].

Під «організацією адвокатської діяльності», ми розуміємо правову та організаційну структуру адвокатури (сукупність органів самоврядування, адвокатських утворень, громадських об'єднань адвокатів і різнопланових зв'язків між ними, що забезпечує цілісність адвокатури як правозахисного інституту, збереження її основних властивостей при різних внутрішніх і зовнішніх змінах), створену для ефективної реалізації покладених на неї завдань. Завдяки організаційним структурам здійснюється як сама адвокатська діяльність безпосередньо, так і забезпечуються юридичні, соціальні та інші гарантії цієї діяльності, у тому числі й захист адвокатів від неправомірних дій і втручання в діяльність адвокатури з боку держави [2].

Колегії адвокатів в Німеччині утворюються за територіальним принципом і об'єднують адвокатів, приписаних до суду однієї і тієї ж землі. Міністерство (управління) юстиції землі може дати згоду на утворення нової колегії на території даного округу, але лише у тому випадку, коли кількість практикуючих там адвокатів перевищить 500 осіб [2].

У Німеччині колегії адвокатів об'єднуються в єдину Федеральну палату адвокатів. Вищим органом колегії є загальні збори її членів, які збираються з ініціативи голови колегії або на вимогу не менш ніж десяти відсотків адвокатів, що входять до неї. Питання кворуму і процедури вирішуються статутом або правилами внутрішнього розпорядку відповідної колегії. Всі рішення загальних зборів приймаються простою більшістю голосів, а при їх рівності вирішальним стає голос голови (виняток: якщо при виборі членів правління немає більшості голосів на користь того чи іншого кандидата, вирішальним виявляється не голос голови, а жереб). Загальні збори обирають правління колегії, встановлюють розмір членських внесків та порядок їх сплати, вирішують питання соціального забезпечення адвокатів колегії та членів їх сімей, стажування, відшкодування витрат членам правління та членам суду адвокатської честі тощо [2].

Виконавчим органом колегії є правління, яке зазвичай складається з семи чоловік. Однак не всі німецькі адвокати об'єднані в колегії. За німецьким законодавством колегії адвокатів віднесені до категорії «корпорацій публічного права», що вже саме по собі мало б означати, що входження до їх складу є справою добровільною. Проте якщо адвокат не є членом колегії, то він ніколи не матиме змогу працювати при Федеральному верховному суді. Крім того, будь-яка особа, допущена до адвокатської практики, зобов'язана відкрити свою канцелярію при суді, до якого адвокат приписаний [2].

Німецькі адвокати змогли створити доволі просту і зрозумілу систему об'єднання адвокатів, що сполучає в собі елементи обов'язкового і добровільного членства. Багато вчених вважають, що головним достоїнством такого рішення можна назвати диференціацію цілей, завдань і повноважень двох паралельно діючих професійних об'єднань адвокатів, а саме: Федеральної колегії (палати) адвокатів (з обов'язковим членством і наявністю функцій дисциплінарного нагляду), в яку входять регіональні колегії адвокатів; Німецької асоціації адвокатів (це добровільна організація, в яку входять переважна більшість адвокатів Німеччини). За такої системи дві організації не конкурують, а доповнюють одна одну. Такий досвід є актуальним для національного законодавця [3, с. 43].

Таким чином, адвокатура в Німеччині будується на поєднанні державного контролю (в особі Земельного Міністерства юстиції та вищих земельних судів) за адвокатською діяльністю з самоврядуванням адвокатських утворень у палатах, що мають такі органи самоврядування, як правління, президія і загальні збори членів палати [2].

Федеральне положення про адвокатуру 1959 р. закріплює правовий статус адвоката та зазначає, що адвокат є незалежною особою у сфері правосуддя, є кваліфікованим консультантом і представником інтересів громадян.

До адвокатської діяльності допускається лише та особа, яка згідно з Законом про суддів визнається придатною до виконання суддівських обов'язків. Особі потрібно спочатку прослухати курс права протягом 6 семестрів в одному з університетів Німеччини та успішно скласти два спеціальних іспити. Перший іспит проводиться по закінченні вишу, складається з двох частин (перевірка знань обов'язкових предметів та спеціалізація). Другий іспит складається після завершення дворічного стажування під егідою міністерства юстиції відповідної землі і лише після цього він обирає, ким бути: суддею, адвокатом або консультантом фірми з юридичних питань. Від даної процедури звільняються лише ординарні професори права університетів Німеччини [1, с. 529].

Особа, яка одержала свідоцтво, має дозвіл практикувати лише в певному суді звичайного судочинства (ландгеріхті). Також із видачею дозволу, управління юстиції видає адвокату посвідчення на виконання адвокатських повноважень в конкретному суді. Адвокату, який отримав допуск до роботи у верховному суді землі, забороняється одночасно практикувати в іншому суді. Отримавши дозвіл, адвокат на відкритому засіданні суду (до роботи в якому він одержав допуск) виголошує спеціальну присягу. Адвокат повинен проживати на території, на яку поширюється компетенція верховного суду землі, до якого він одержав доступ. Він зобов'язаний відкрити контору в місці знаходження суду, в якому працюватиме. Дані положення дуже схожі на діяльність нотаріусів в Україні (в межах нотаріальних округів, які визначаються відповідно до адміністративно-територіального устрою України) [1, с. 530].

У Німеччині, як і в Україні, проводяться вебіари, за допомогою яких адвокат навіть дистанційно може підвищити свій професійний рівень. В обох країнах позитивно сприймається участь адвокатів у різноманітних заходах, конференціях, семінарах, присвячених проблемам адвокатури та спрямованих на налагодження міжнародних зв'язків [1, с. 531].

Федеральне положення про адвокатуру регулює в окремому розділі права і обов'язки адвоката. Відповідно до § 43 цього закону, «адвокат повинен виконувати свою роботу добросовісно; його вчинки мають бути достойними поваги та довіри, яких вимагає статус адвоката, як у межах, так і за її межами його професійної діяльності», це має свій прояв у наступному:

- адвокат, який відмовився надати правову допомогу, повинен негайно пояснити причину та зобов'язаний відшкодувати шкоду, завдану клієнту немотивованою відмовою;
- особи, які займають посаду судді або державного службовця, не мають права виконувати обов'язки адвоката (хоча управління юстиції землі може зробити виключення для конкретної особи, якщо це не нівелює принцип правосуддя);

– адвокат надає обвинуваченому свої послуги на будь-якій стадії процесу (як на попередньому слідстві і дізнанні, так і під час судового розгляду справи). До обов'язків адвоката також відносять й зберігання матеріалів справи протягом п'яти років після виконання доручення;

– якщо адвокат неспроможний протягом понад тиждень виконувати свої професійні обов'язки, або має намір цього ж строку бути відсутнім у конторі, Федеральне Положення про адвокатуру зобов'язує його потурбуватися про заступника. Останній має ті ж повноваження, що й адвокат, якого він заступає [4].

В Німеччині існує ефективний механізм організації та діяльності адвокатури, який є дуже гарним прикладом для нашої країни, як представниці такої ж правової сім'ї (романо-германської). Відповідно до вищезазначеного, можна стверджувати, що інститут адвокатури в Україні розвивається у європейському векторі. Дане простежується в таких моментах як: незалежність адвокатської діяльності, накопичувальна система балів задля розвитку професійних навичок адвоката, розвиток адвокатського самоврядування, досягнення домовленості між Національною асоціацією адвокатів України та Федеральною палатою адвокатів Німеччини про врегулювання процедур взаємного доступу до професії адвоката в Україні та Німеччині.

Список використаної літератури:

1. Ткачук А.С. Адвокатура Німеччини та України: порівняльно-правовий аспект. *Альманах права. Ціннісно-правові засади сучасних інтеграційних процесів в Україні*. Київ: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. 2015. С. 608.

2. Руденко М.В. Організаційні форми адвокатської діяльності у країнах Європи (Німеччина, Швеція, Австрія). *Форум права*. 2016. № 2. С.171–172. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2016_2_27.pdf

3. Вільчик Т.Б. Системи органів адвокатського самоврядування в країнах Європейського Союзу (Італія, Німеччина, Франція). *Право та інноваційне суспільство*. 2015. № 2 (5). С. 38–45.

4. Федеральне положення про адвокатуру. URL: <https://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/pologennya/bundesrechtsanwaltsordnung-ukr.pdf>

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», доцент **Ковальчук Інна Сергіївна**